

Onderwerpen uit de Westzaanse geschiedenis

Nieuwbouw 1972 – 2000

door WILLEM TIP/deel 59
beeld: Digitale Beeldbank

Na 1972 zou de Westzaanse nieuwbouw beperkt blijven tot een invulling van het nog niet uitgegeven deel van het industrieterrein langs de Nauernasche Vaart (1993) en de verlaten fabrieksterreinen van Molenaar's Kindermeel (1983), Grootes (1987), Avis (tot 2018) en De Valk. Ook ten westen van het Zuideinde werd vanaf het laatste kwart van de 20ste eeuw geregeld gebouwd. In 1985 werd de eerste paal geslagen voor 'Klein Engeland', tegelijk het laatste project van de woningbouwvereniging Westzaans Belang als zelfstandige organisatie. Het grote verlaten bedrijfsterrein van Rote-Pont Meijer, ten oosten van het Zuideinde, zou echter nog lang moeten wachten op het slaan van de eerste paal. De nabijheid van het Amsterdamse Westelijke Havengebied en de aanwezigheid van diverse bedrijven maakten woningbouw daar niet eenvoudig (Westzaans Belang, 2005, p 29-39, 41-60).

Boven Klein Engeland en onder het PontMeyerterrein.

Huize Lambert Melisz

Westzaan beschikte na de Tweede Wereldoorlog niet over een echt bejaardenhuis. Het dorpswees- en armenhuis achter de kerk bestond al sinds 1717 maar voldeed niet meer aan de eisen. Nieuwbouw was onvermijdelijk. Het oude weeshuis werd na bijna twee en een halve eeuw dienst afgebroken (1953). De meest waardevolle delen sloeg men op. Ze werden een tiental jaren later hergebruikt bij de bouw van restaurant 'De hoop op de zwarte walvis' aan de Zaanse Schans (Ankum e.a. 1991, p 336). Op de historische grond verrees een nieuw pand. Het werd een centraal gebouw in de historiserende stijl van de Delftse School met aan weerszijden vleugels. Daarin bevonden zich kleine woningen voor bejaarde echtparen.

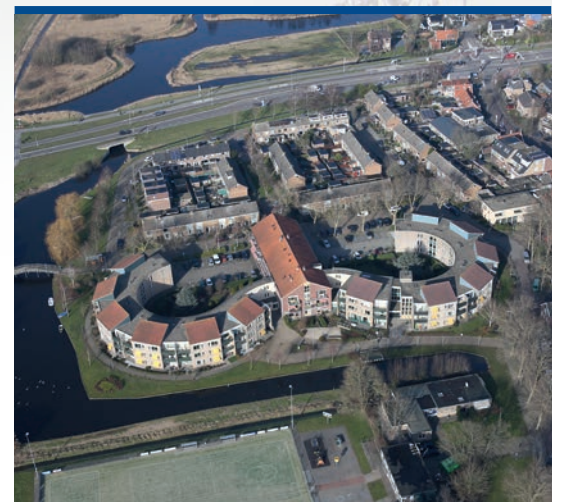
Bejaardenhuis Lambert Melisz in 1952.

Gemakkelijk was het bouwen in de naoorlogse jaren niet. De eerste aannemer ging failliet. Geregeld leverde ook het gebrek aan stenen vertraging op. Geld voor een behoorlijke inventaris bleek er ook niet te zijn. Er was een inzameling nodig onder de Westzaanse bevolking en bedrijven. Men plaatste daarvoor een maquette van het gebouw op een trailer en reed drie zaterdagen lang door het dorp. De inzameling leverde uiteindelijk 30 duizend gulden op, een fors bedrag waarmee het gebouw alsnog kon worden ingericht. Op 12 maart 1952 vond de opening plaats. De naam werd 'Lambert Melisz', zo genoemd naar de legendarische zoon die ooit zijn moeder zou hebben gered uit Spaanse handen. De eerste directeur was Jb. Tijmes. Hij had deze functie ook al vervuld in het oude dorpsweeshuis.

Directeur Jaap de Boer in 1970.

Onder de volgende directeur, Jaap de Boer, werd Lambert Melisz aanzienlijk uitgebreid (1971). Zijn bestuur betekende voor het verzorgingshuis een bloeiperiode. Talrijk waren de vrijwilligers die het personeel ondersteunden bij allerlei activiteiten (Westzaans Belang, 2005, 91-94). In de jaren '80 keerde echter het tij. Lambert Melisz werd samengevoegd met andere bejaardenoorden in het noorden van de Zaanstreek. De directie wisselde een paar maal. Men sprak over opheffing. Er waren in de omgeving bedden voor bejaarden genoeg, zo had men uitgerekend. Een actie onder de bevol-

Woonzorgcentrum Lambert Melisz nu.

king beoogde het behoud van de voorziening. Drieduizend handtekeningen verzamelde men. Het pogen was tevergeefs. De provincie Noord-Holland, die de bejaardenzorg regelde, zag voor Lambert Melisz geen taken meer. Op 1 mei 1997 sloot het tehuis voorgoed zijn poorten. De volledige verzorging in Lambert Melisz had een kleine halve eeuw geduurd.

Rond de eeuwwisseling kwam er een nieuwe voorziening voor in de plaats, een 'woonzorgcomplex'. Dit complex bood een dienstverlening die veel beperkter was dan bij een echt verzorgingstehuis. Het hoge ronde gebouw met drie verdiepingen had een grootstedelijke uitstraling die nauwelijks paste in de historische omgeving. Het bood met maar liefst 94 flats ruimte aan ruim 100 bewoners.

De wederopbouw krijgt vleugels

In de laatste jaren kreeg de wederopbouw vleugels. Het doel was ooit geweest het herstel na de vernielingen van de oorlog. Nu kwamen de voorheen ongedachte vergezichten. De prognoses, de vooruitberekeningen. Hoe zou het eruit zien over vijf jaar. Of over tien jaar.

Statistici grepen de rekenmachine. Ontwikkelingen uit de afgelopen tien jaar werden vol vertrouwen doorgetrokken. Industrie was voor de Zaanstreek altijd de stuwende kracht geweest. Op dat harde gegeven kon worden voortgebouwd. De strategische berekeningen toonden het aan, helder en duidelijk: ook de toekomst van de Zaanstreek lag bij de industrie. Het grote voorbeeld waren Rotterdam en de havens in de Rijnmond. Daar had men goederenoverslag, raffinaderijen, chemie. Het Noordzeekanaal bood dezelfde kansen. Amsterdam zou een tweede Rotterdam kunnen worden, de Zaanstreek een tweede Pernis.